

Sas Péter

Bíró Vencel, a piarista rendfőnök és történetíró

(Életrajzvázlat)

Balanyi György *A magyar piarista rendtartomány története* című monografikus összeállításban áttekintette a piaristák iskolán kívüli tevékenységét.¹ Az utolsó háromnegyed századot, vagyis az 1848 és 1918 közötti időszakot vizsgálva megemlékezett azokról a kiemelkedő gondolkodó, tudós, teológus, egyházszerző, kegyesrendi paptanárokról, akik a társadalmi, közéleti, tudományos és irodalmi téren maradandót alkottak, olyan értékeket létrehozva, amelyeket egyaránt számon tart a magyar és az egyetemes művelődéstörténet. A nevek és a hozzá kapcsolódó tevékenységek – akár részleges – felsorolása önmagáért beszél: Szabóky Adolf a „magyar Kolping”, Lévy Imre, a kolozsvári és a budapesti Kalazantinum létrehozója, Tóth János, Szeged jótevője, a „tanyai iskolák ültetője”; Sík Sándor, az „újkori piaristaság Dugonics Andrása”, valamint Horváth Cirill, Schütz Antal a budapesti, Vajda Gyula a kolozsvári, Kornis Gyula pedig a pozsonyi egyetem tanára. Továbbá Hám Antal, a kolozsvári Kalazantinum kiváló teológusa, Csaplár Benedek filológus, rendtörténetíró, Perényi József irodalomtörténész, Vass József művelődéstörténész és Takáts Sándor, az egyik legkiválóbb és legtermékenyebb történész mellett felhívta a figyelmet a történetírás két biztató reménységére is. Az egyik Miskolczi István – aki a későbbiekben a középkor története, a magyar és a nápolyi kapcsolatok szaktudósa lett –, a másik pedig Bíró Vencel volt, akit az erdélyi fejedelemség múltjának legértékesebb kutatójaként tartottak számon.

Bíró Vencel immár lezárult, teljességében értékelhető életműve ismeretében megállapítható, hogy rászolgált rendtársa, majd professzor-kollégája elismerést tükröző figyelmére. Szakmai hozzáértéséről tanúskodó, élményt nyújtó társadalmi és gazdasági tárgyú tanulmányai, egyháztörténeti és művelődéstörténeti írásai „titkát” is Balanyi György fejtette meg, rámutatva, hogy írójuk „élt-halt Erdély színes múltjának megelevenítéséért”.²

Hogyan lett egy magyarországi kisiparos családban született kisfiúból az erdélyi piarista rend főnöke és Erdély történetírója?

Bíró Vencel 1885. augusztus 9-én született a Komárom megyei Vértessomlón. Elemi iskoláit az egykori Komárom vármegye központjában, Tatán végezte el. Egész életére szóló vonzódás alakult ki benne a tatai tó

¹ Balanyi György–Bíró Imre–Bíró Vencel–Tomek Vince: *A magyar piarista rendtartomány története*. Bp. 1943. 226–251.

² Balanyi György: Bíró Vencel emlékére. *Vigília* 1963. 2. sz. 107.

Jankovics Péter,
Hívtel és amlat

8. 2005. apr. 13.

→ 11/11